

3. Duraj-Novakova K.M. Formation of professional readiness of students to pedagogical activity: avtoref. diss. ... kand. ped. Nauk / K.M. Duraj-Novakova. – М., 1983. – 32 s. (in Russian)
4. Dyachenko M.I. The readiness to work in stressful situations / M.I. Dyachenko, L.A. Kandybovich, V.A. Ponomarenko. – Мн.: BGU, 1985. – 206 s. (in Russian)
5. Zimnyaya I.A. Pedagogical psychology: ucheb. posobie dlya stud. vysh. ped. ucheb. zavedenij / I.A. Zimnyaya. – Rostov-na-Donu: Feniks, 1997. – 480 s. (in Russian)
6. Kondrashova L.V. The moral and psychological readiness of the student to teacher / L.V. Kondrashova. – К.: Vishcha shkola, 1987. – 54 s. (in Ukrainian)
7. Kondrashova L.V. The concept of «Interactions moral and psychological qualities in the content of teaching professionalism» / L.V. Kondrashova // Profesiine stanvlennia maibutnogo vchitelia: monografichnii oghiad. – Krivii Rig, 2006. – S. 6-34. (in Ukrainian)
8. The concept of secondary education (12-year-old school) // Pedagogichna gazeta. – 2002. – № 1 (91). (in Ukrainian)
9. Linenko A. F. Educational activities and readiness to thereto / Ala Frantsivna Linenko / APN Ukraini; Pivdenoukraiinskii pedagogichnii un-t im. K.D. Ushinskogo. – Odesa : OKFA, 1995. – 80 s. (in Ukrainian)
10. Lozova V.I. Theoretical Foundations of education and training: teach. manual / V.I. Lozova , G.V. Trotsko . – Kh.: OVS, 2002. – 400 s. (in Ukrainian)
11. Ribalko L.S. Acmeological principles vocational teacher self-future teachers: avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / L.S. Ribalko. – Kharkiv, 2008. – 42 s. (in Ukrainian)
12. Semichenko V.A. Psychology of Personality / V.A. Semichenko. – К.: Vidavets Eshke O.M., 2001. – 427 s. (in Ukrainian)

УДК: 378+004.5+159.92

Мерзлякова Олена Леонідівна – кандидат психологічних наук,
докторант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
E-mail: elena.merzlykova@gmail.com

ІНФОРМАЦІЙНА ГРАМОТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОМП'ЮТЕРНО- ОРІЄНТОВАНИХ СИСТЕМАХ НАВЧАННЯ

Анотація. Розкрито зміст поняття інформаційної грамотності вчителя в контексті його залучення до комп'ютерно-орієнтованих систем навчання. Показано, що розвиток психологічної складової інформаційної грамотності є не менш важливим, ніж оволодіння вчителем ІКТ. Обґрунтовано необхідність її розвитку на всіх етапах неперервної освіти. Матеріал в першу чергу розрахований на освітян, які займаються професійною та післядипломною підготовкою вчителів. Також може зацікавити дослідників проблематики інформаційної грамотності вчителя та безпосередньо вчителів середньої школи.

Ключові слова: інформаційна грамотність, ефективна педагогічна діяльність, комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, візуальні засоби інформаційної подачі.

Merzlyakova Olena – Candidate of Pedagogical Sciences, Doctoral Postgraduate of the Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAPS of Ukraine

E-mail: elena.merzlykova@gmail.com

TEACHER'S INFORMATION LITERACY AS A PREREQUISITE FOR EFFECTIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY IN THE COMPUTER-ORIENTED LEARNING SYSTEMS

Summary. *The article reveals the content of the concept of information literacy of a teacher in the context of his involvement in computer-oriented education system. It is shown that the development of the psychological component of information literacy by a teacher is no less important than the mastery of ICT. The necessity of its development at all stages of lifelong learning is shown. The key ideas of the article: The concept of information can be summarized by the formula: plan – attention – the key word or concept. The concept of information literacy of teacher can be reduced summarized as follows: perception – reflection – development – facilitation. Obstacles Information Literacy: stereotyped thinking – stereotyped action – adaptation – stagnation. Overcoming of obstacles of Information Literacy: Tools of organizations thinking – reflection of thinking and action – the dominant of self-development.*

Key words: *information literacy, effective pedagogical activities, computer-based learning systems, visual means of information delivery.*

Вступ. Актуальність висвітлення проблеми інформаційної грамотності вчителя обумовлено низкою чинників об'єктивного й суб'єктивного характеру. До об'єктивних передумов можна віднести різке розширення глобальних телекомунікаційних комп'ютерних мереж і їх інтеграцію з технологіями мультимедіа і віртуальною реальністю. Тобто суспільство має виробити алгоритми взаємодії у новому, глобалізованому та інтенсифікованому, інформаційному просторі. Освітня система, яка має підготувати нові покоління до такої взаємодії, водночас спрямована й на опанування новітніх інформаційних технологій. І саме це призводить до певних труднощів суб'єктивного характеру. По-перше, певна ригідність професійного мислення вчителя спричиняє дуже низьку готовність освітян залучати ІКТ до власної педагогічної практики. І справа не стільки у наявних навичках користування технічними засобами ІКТ – цього, врешті-решт, можна навчитись певну кількість годин. Складніше перебудовувати власні стратегії мислення для взаємодії з технічними засобами навчання – вчителі інформатики та інших технічних дисциплін легше інтегрують ІКТ до педагогічної практики, гуманітаріям це зробити дещо складніше. Наступний рівень складнощів – необхідність загальної перебудови всієї

педагогічної технології в зв'язку з означеною інформаційною революцією в суспільстві. Чим викликано таку необхідність, ми обґрунтуємо далі у тексті. Проблемним же моментом, на нашу думку, є низька психологічна й інформаційна готовність вчителів до такої трансформації діяльності. Тому цілеспрямоване формування інформаційної культури вчителів, розвиток їх інформаційної грамотності є засобом подолання опору новому, який спостерігаються дослідниками в педагогічному середовищі.

Аналіз досліджень і публікацій. Вважаємо за доцільне зацентрувати увагу лише на тих авторах і дослідниках, науковий доробок яких став у нагоді під час підготовки цієї публікації. Передусім йдеться про праці В. Бикова, що розкривають поняття відкритої освіти, в якій школа розглядається як система й навчальний заклад становлення й розвитку вільної людини [1]. Обґрунтований автором підхід відкритої освіти передбачає, що людина навчається вчитися, може і прагне вчитися сама впродовж життя [2, 4]. Крім того, став у нагоді виклад В. Биковим психологічних особливостей організації навчального процесу в е-дистанційних системах [3, 8]. Щодо кращого розуміння комп'ютеро-орієнтованих систем навчання, історії їх становлення, розвитку та перспектива застосування, то таку інформацію було знайдено в працях М. Жалдака [5], В. Бикова [4], О. Кривонос [6].

Споріднене з поняттям інформаційної грамотності поняття інформаційної культури розглянуто в роботі О. Олійника [7] з посиланням на праці О. Бондар, А. Коломієць, В. Кравець, В. Миронової. І, нарешті, щодо розгляду питання необхідності та можливості трансформації професійного мислення педагога, то інформацію для подальших роздумів було знайдено в працях М. Смульсон [8].

Мета статті. Отже, ключовими завданнями цієї статті ми вважаємо: а) розкриття змісту поняття інформаційної грамотності вчителя в контексті залучення до комп'ютерно-орієнтованих систем навчання; б) демонстрація взаємозв'язків між інформаційною грамотністю вчителя – якісна ознака, ефективністю його педагогічної діяльності – процесуальна ознака та відкритим навчальним середовищем із залученням ІКТ-середовища ознака; 3) виокремлення наявних складнощів розвитку інформаційної грамотності вчителя та окреслення можливих шляхів їх подолання. *Методи дослідження.* На цьому етапі дослідження було застосовано теоретичні методи, спрямовані на створення теоретичних узагальнень та формулювань закономірностей досліджуваних явищ: аналіз та синтез, індукція, дедукція, моделювання та узагальнення отриманих даних.

Результати дослідження. Виділено та оформлено змістовний склад понять «інформація», «інформаційна грамотність вчителя», «перепони розвитку інформаційної грамотності», «подолання перепон».

Окремо акцентуємо увагу на працях Д. Озьюбела, Д. Новака, Х. Мюллера, Т. Бьюзена – дослідників й популяризаторів візуальних методів обробки інформації та донесення інформаційного повідомлення: смислові або понятійні карти concept maps, когнітивні або інтелектуальні карти mind maps, відомі як карти мислення або карти пам'яті. Саме такий спосіб інформаційної подачі обрано для структурованого донесення ідей статті.

Перша дефініція, яка потребує уточнення, є поняття інформаційної грамотності. Аналіз робіт сучасних дослідників показав, що найчастіше інформаційна грамотність знаходиться у єдиному смисловому полі з поняттями інформаційного простору та інформаційної культури. Схема на рис.1 наочно відображає логічний зв'язок цих понять та якісний зміст кожної дефініції. Перший, найширший за обсягом понятійний блок, розкриває зміст поняття інформація. Наведені характеристики інформації запозичені з роботи А. Костіної, яка розуміє інформацію як результат взаємодії задуму та уваги: задум – увага – ключове слово або поняття. Все інше, за А. Костіною, є інформаційними шумами [9].

Поняття освітнього інформаційного простору визначено на базі праць В. Бикова, який зазначає включення до цього поняття характеристик глобального освітнього простору: масштабність і світовий характер його існування і використання, практичну необмеженість обсягу і цілей застосування його інформаційних ресурсів і сервісів, що відображають сучасні уявлення людства про об'єкти і процеси об'єктивного світу. Крім того, для освітнього інформаційного простору притаманним є наявність спеціально створених і цілеспрямованих на освітні цілі однотипних мережних електронних ресурсів. Існування таких ресурсів передбачає можливість їх спільного застосування, що стає можливим за умов нормалізації і стандартизації цих мережних електронних ресурсів [3, с. 4-5].

Поняття інформаційної культури вчителя викладено із застосуванням результатів дослідження Ю. Олійника, який розуміє цю дефініцію як систематизовану сукупність знань, умінь, навичок, спрямованих на задоволення інформаційних потреб, що виникають в процесі життєдіяльності особистості, і являє собою одну зі складових загальної культури людини. Критеріями інформаційної культури вчителя, за Ю. Олійником, можна вважати «його вміння адекватно формулювати свою потребу в інформації, ефективно здійснювати пошук потрібної інформації в усій сукупності інформаційних ресурсів, переробляти інформацію і створювати якісно нову, вести індивідуальні інформаційно-пошукові системи, а також здатність до інформаційного спілкування і комп'ютерну грамотність» [7, с. 6-7].

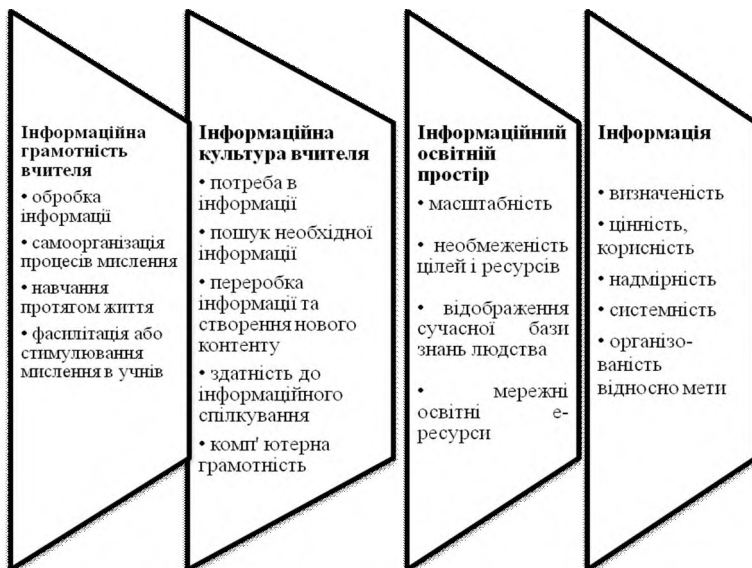

Рис. 1. Інформаційні грамотність, культура, простір; інформація: зміст і зв'язок понять

Нарешті, поняття інформаційної грамотності вчителя показано згідно з визначенням Міжнародного Керівництва з інформаційної грамотності [10, с. 7]. Цей документ трактує інформаційну грамотність як здатність знаходити та використовувати інформацію, що є передумовою навчання протягом життя. Окрім здатності до неперервного навчання інформаційна грамотність щільно пов'язана і стратегіями мислення та навичками обробки інформації, про що мова йде далі в тому самому документі: «Користувачі інформації мають знати стратегії добору інформації та володіти навичками критичного мислення, щоб відібрати, синтезувати інформацію, й надати її в новій формі для вирішення реальних життєвих проблем» [10, с. 7].

Далі продемонструємо, яким чином поняття інформаційної грамотності вчителя пов'язано з його професійною діяльністю в умовах комп'ютерно-орієнтованих систем навчання. Запропонований малюнок (рис. 2) наочно відображає ідею щодо важливості опанування вчителем навичок роботи з інформаційними потоками. Інформація, яку вчитель має опрацювати у своїй професійній діяльності, організується за викладеними вище принципами визначеності, цінності й корисності, надмірності, системності та організованості відносно мети з урахуванням ресурсів та можливостей, які надають засоби ІКТ. Окрім технічних переваг,

застосування ІКТ значно підсилюють гуманітарний компонент педагогічної діяльності вчителя.

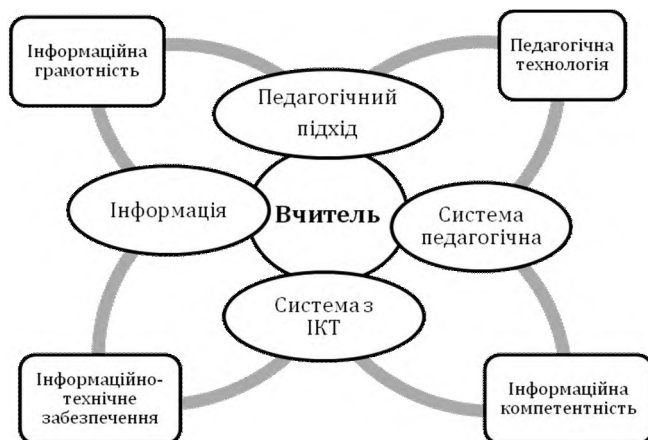

Рис. 2 Професійна взаємодія вчителя з інформаційними потоками

Докладно такі додаткові можливості комп'ютерно-орієнтованих систем навчання викладено М. Жалдаком: посилення зв'язку змісту навчання з повсякденним життям; надання результатам навчання практичної значимості; розвиток неформалізованих, творчих компонентів мислення, тощо [5, с. 3-4].

Отже, ми знову прийшли до розуміння важливості розвитку інформаційної грамотності вчителя. Наступна схема, подана на рис. 3, відображає, що заважає такому розвитку. Подана схема на рис. 3 наочно демонструє складнощі розвитку інформаційної грамотності вчителя за кожним виділеним її аспектом. Так, сприймання інформації ускладнюється у разі відсутності навичок критичного аналізу інформації, що надходить та домінуванні у людини побутового мислення. Слід зазначити, що розуміння поняття побутового, або буденного мислення можна знайти в працях Метью Ліпмана, відомого теоретика освіти, директора Інституту з розвитку філософії для дітей (Монтклер, США). М. Ліпман пропонує визначення та шляхи розвитку умілого мислення, що є альтернативою побутового мислення.

На цій схемі ключові складові інформаційної грамотності вчителя подано за допомогою одного ключового слова: 1) сприймаю – володіння навичками обробки інформації; 2) розмірковую – навички самоорганізації процесів мислення; 3) розвиваюся – здатність до навчання протягом життя; 4) навчаю – фасилітація або стимулювання мислення у учнів.

Рис. 3. Проблемні моменти розвитку інформаційної грамотності вчителя

З означеними типами мислення пов'язаний наступний аспект інформаційної грамотності – здатність до самоорганізації процесів мислення. Перелонами в цьому випадку виступають стереотипність, хаотичність мислення. Шаблонне мислення призводить до такої ж шаблонної дії. Як наслідок ми спостерігаємо прояви інтелектуальної пасивності, стагнації та активізації механізмів зовнішнього пристосування. Якщо такі механізми стають надто активними у вчителя – то казати про його власний розвиток та стимулювання розвитку учнів дорівнює формулюванню «видавати бажане за наявне». Активність такого вчителя скоріш спрямована на підтримку функціонування системи, ніж на отримання ефектів розвитку та реальної освіти учнів. Тобто замість стимулювання у учнів процесів їх мислення, їх інтелектуального та психологічного розвитку відбувається імітація навчання.

Значені перепони розвитку інформаційної грамотності вчителя знаходяться у відповідності з переліком психологічних вимог до вчителя у разі діяльності в комп'ютерно-орієнтованих системах навчання, викладені М. Смульсон. Вчена вважає, що для ефективної педагогічної практики в умовах з електронними засобами навчання вчителю необхідно: встановлювати горизонтальні зв'язки з учнями, тобто спілкуватись з ними як з колегами; вміти виражати в тексті не тільки знання, але й настрої, емоції; бути психологічно стабільним, не дозволяти панібратства, вміти дотримуватись позиції лідерства; вміти працювати в ігровому й

проблемно-парадоксальному ключі; інтелектуально конкурувати з мережею за рахунок власного професіоналізму [8, с. 8-9].

Для структурованого бачення, які саме вимоги висувають до вчителя комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, звернемось до досліджень Д. Герштейн, яка дослідила особливості сучасної освіти й складала таблицю відмінностей освіти 21 сторіччя від традиційної [11]. Ці відмінності позиції вчителя на сучасному етапі порівняно з традиційними уявленнями та практиками спостерігаються за наступними напрямками:

- Активізація суб'єктності учня у процесі навчання, що стимулює перехід вчителя від ролі головного носія знань до позиції тренера, фасилітатора, супроводжувача учнів в інформаційному просторі.
- Необхідність використання вчителем формативного оцінювання діяльності учнів для відстеження повсякденних результатів навчання, а не оцінка знань постфактум.
- Навчальний процес вибудовується не навколо фігури вчителя, а навколо фігури учня. Можливі помилки сприймаються як нормальні ознаки процесу навчання, погана поведінка розглядається як можливість зростання й коригується за допомогою зусиль групи.
- Диференціація й персоналізація всієї програми навчання.
- Цифрові технології пронизують весь процес навчання; використання Інтернет для найбільш повних уявлень з певної навчальної теми.

Як ми бачимо, сучасні реалії освітніх систем тісно пов'язані як з використанням комп'ютерно-орієнтованих систем навчання, так і з перебудовою наявної педагогічної практики вчителя. Саме цей тезис був викладений на початку публікації як ключовий. Наостанок продемонструємо, яким чином, на нашу думку, можна сприяти цій самій перебудові звичних практик педагогічного впливу. Як вже було зазначено, ми це пов'язуємо з можливостями розвитку інформаційної грамотності.

Наступна схема (рис. 4) наочно демонструє наявні психологічні перепони інформаційної грамотності вчителя та шляхи їх подолання. Протидіяти пристосуванню й стагнації може активізація у людини домінанти саморозвитку. За результатами наших досліджень, така домінанта з'являється, коли людина потрапляє в середовище, налаштоване на розвиток та саморозвиток всіх залучених до цього середовища суб'єктів.

Тобто вчитель може активізувати процес саморозвитку учнів; середовище навчального закладу буде стимулювати процеси саморозвитку вчителів; професійне середовище, що об'єднує різні початкові заклади, стимулюватиме розвиток кожного з них, і так далі. Стосовно рефлексії мислення і необхідності перегляду ключових засад власної активності – важливим є прийняття людиною відповідальності за те, як вона бачить й осмислює навколишній світ, і за те, як з цим світом

вона взаємодіє. Особливо важливим це є для вчителя – адже вчитель є ключовою постаттю, що впливає на формування «індивідуальних світів» нових поколінь.

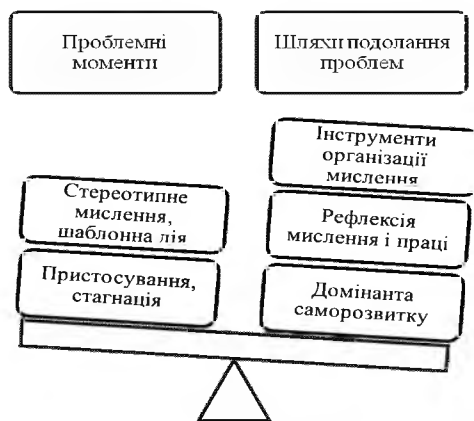

Рис. 4. Інформаційна грамотність: шляхи подолання перепон розвитку

Різні стратегії педагогічного впливу сприяють або розвитку інтелектуально-розвиненої та психологічно-розкріпаченої людини, або формують не кращі зразки «інформаційних зомбі», які, нажаль, так часто зустрічаються в нашому спільному соціальному просторі.

Нарешті, акцентуємо вашу увагу на важливості опанування інструментами організації мислення – саме такі інструменти ми намагались використовувати при викладенні матеріалу статті. Когнітивні карти, які є одним із засобів «побачити», змоделювати зміст мислення людини, та виокремити стратегії осмислення цього змісту, можна назвати інструментами організації мислення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумки, зазначимо: поняття інформація тезисно можна викласти за формулою: задум – увага – ключове слово або поняття; поняття інформаційної грамотності вчителя можна скорочено сформулювати таким чином: сприймання – розмірковування – розвиток – фасилітація; перепони інформаційної грамотності: стереотипне мислення – шаблонна дія – пристосування – стагнація; подолання перепон інформаційної грамотності: інструменти організації мислення – рефлексія мислення й праці – домінанта саморозвитку. Отже, розвиток психологічної складової інформаційної грамотності вчителя є не менш важливим, ніж володіння ІКТ. Навчання інформаційної грамотності має відбуватись на всіх ланках

освітнього процесу: середньої освіти, професійного навчання, післядипломного підвищення кваліфікації.

Подальшими перспективами наших наукових досліджень є створення навчально-розвивальних комплексів (із застосуванням засобів ІКТ) для розвитку інформаційної грамотності вчителів на різних етапах їх професійного становлення.

Література

1. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія / В.Ю. Биков. – К.: Атіка, 2008. – 684 с.
2. Биков В.Ю. Матеріали з монографії «Моделі організаційних систем відкритої освіти» / В.Ю. Биков [Електронний ресурс]. – URL: 22.10.2015 : <https://www.academia.edu/8866960/> – Загол. з екрану. – Мова укр.
3. Биков В.Ю. Відкрите навчальне середовище та сучасні мережні інструменти систем відкритої освіти / В.Ю. Биков // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання. – 2010. – № 9. – С. 9-15.
4. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В.Ю. Биков // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 1 (15).
5. Жалдак М.І. Проблеми інформатизації навчального процесу в середніх і вищих навчальних закладах / М. І. Жалдак // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2013. – № 3. – С. 8-15.
6. Кривonos О.М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчанні: навч. посіб. / О. М. Кривonos. – Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 182 с.
7. Олійник Ю.І. Інформаційна культура особистості – актуальна освітня проблема / Ю.І. Олійник // Педагогічні науки: зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т; [редкол. Є.С. Барбіна та ін.]. – Херсон: ХДУ, 2013. – Вип. 63.1. – С. 187-193.
8. Смутьсон М.Л. Сучасний вчитель у віртуальному освітньому просторі / М.Л. Смутьсон // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №3 (7). [Електронний ресурс]. – URL: 02.12.2015 <<http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itit/article/view/114>>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
9. Костина А. В. Какая информация вам нужна: почему знаний мало, а информации много / А.В. Костина // Элитариум 2.0 [Електронний ресурс]. – URL: 04.11.2015: <http://sdo.elitarium.ru/kakaja_informacija_vam_nuzhna.html>. – Загол. з екрану. – Мова рос.
10. Руководство по информационной грамотности для образования на протяжении всей жизни / под ред. Хесуса Лау [Електронний ресурс]. – URL: 03.11.2015 <<http://archive.ifa.org/VII/s42/pub/IL-Guidelines2006-ru.pdf>>. – Загол. з екрану. – Мова рос.
11. Образование века против традиционного / Джеки Герштейн [Електронний ресурс]. – URL: 04.11.2015 <<http://newtonew.com/blog/posts/157>>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

Bibliography

1. Bykov V.Y. Models of organizational systems of open education: Monograph. / V. Y. Bykov. – K.: Atika, 2008. – 684 p. (in Ukrainian)

2. Bykov V.Y., Materials from the monograph «Models of organizational systems of open education» / V.Y. Bykov [online]. – URL: <https://www.academia.edu/8866960> (in Ukrainian)
3. Bykov V.U. Open learning environment and modern networking tools of open education / V.U. Bykov/ Scientific journal NEA Dragomanov. Seria 2: Computer-oriented education system. – 2010. – №9. – S. 9-15 [online]. – Available from: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/703/1/2.pdf> (in Ukrainian).
4. Bykov V.U. Modern tasks of informatization of education / V.U. Bykov // Information technology and learning tools. – 2010. – №1 (15) [online]. – URL: <http://lib.iitta.gov.ua/1162/> (in Ukrainian).
5. Zhaldak M. I. Problems of Informatization of the educational process in secondary and higher education/ Zhaldak M.I. // Komputer u shkoli ta simi. – 2013. – №3. – S. 8–15. (in Ukrainian)
6. Kryvonos O. M. The using of information-communicative technologies in learning: teach. guidances. / O.M. Kryvonos. – Zhytomyr: ZhDU im. I. Franka, 2012. – 182 s. (in Ukrainian)
7. Olijnyk Y. I. Personal Information Culture - urgent educational problem / Y.I. Olijnyk // Pedagogichni nauky: zb. nauk. pr. / Xerson. derzh. un-t; [redkol. Ye.S. Barbina ta in.]. – Xerson: XDU, 2013. – Vyp. 63.1. – P. 187-193.
8. Smulson M. L. Modern teacher in virtual learning space / M. L. Smulson // Informacijni tehnologiyi i zasoby navchannya. – 2008. – № 3 (7). [online]. – Available from: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itit/article/view/114> (in Ukrainian)
9. Kostina A. V. What information do you need: why a little knowledge and a lot of information / A. V.Kostina // ellitarium 2.0. – [online]. – Available from: http://sdo.elitarium.ru/kakaja_informacija_vam_nuzhna.html (in Ukrainian)
10. Guidelines on information literacy for lifelong learning* Final draft By Jesus Lau – [online]. – Available from: <http://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/ifla-guidelines-en.pdf> (in English)
11. Education of the century against the traditional / Jackie Gerstein. – [online]. – URL: <http://newtonew.com/blog/posts/157> (in Russian)

УДК 374.72:159.9

Пічугіна Ірина Сергіївна – аспірант Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
E-mail: iryua_ryua@mail.ru

ПЕДАГОГІЧНА РОЛЬ ПСИХОЛОГА В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ

Анотація. У публікації автор аналізує проблему щодо фахівців, які можуть здійснювати педагогічну роль в неформальній освіті дорослих, а саме - досліджує педагогічну роль практикуючого психолога при роботі з дорослими в неформальній освіті. Основними результатами дослідження є характеристика неформальної освіти дорослих, яка поєднує в собі напрямки педагогічної діяльності й напрямки психологічної роботи, та характеристика практикуючого психолога, який при роботі з дорослими в неформальній освіті може реалізувати якості педагога. Основним висновком дослідження є твердження, що практикуючий психолог може